

ШЫН

СОВЕТ ЭВИЛЕЛИНИҢ КОММУНИСТИК ПАРТИЯСЫНЫҢ ТЫВА ОБЛАСТЬ
БОЛГАШ КЫЗЫЛ ХОРАЯ КОМИТЕТЕРИНИҢ, АЖЫЛЧЫ ЧОННАР
ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ ОБЛАСТЬ БОЛГАШ КЫЗЫЛ ХОРАЯ
СОВЕТТЕРИНИҢ ОРГАНЫ

1960 ч.

ЯНВАРЬ

12

ВТОРНИК

№ 9 (4494).

Өртээ 20 көп.

Рязань областың көдээ ажыл-агыйының мурнакчыларына, партия, болгаш совет органның ажилдакчыларына Социалистик Күш-ажылды Маадыры атты тылсыр дугайында СССР-нің Дээди Советиниң Президиумунун ЧАРЛЫЫ (1 арын).
Партия бисти улам сорук киририп турар (1 арын).
С. Ангырбан. — Партия пропагандазы массаларга (2 арын).
М. Наваа-Сарыг. — Ном пропагандазының төүндө (2 арын).

Е. Меркушин. — Бедик атка төлөптур болур (2 арын).
А. Адыгмы. — Нийтиния корук-чурум салгалары — бүгү нийтиния херээ (2 арын).
Х. Ондар. — Колхозтарда тулуг (3 арын).
М. Санчыжап. — Тукту салбас бис (3 арын).
РЕДАКЦИЯГА ЧАГАЛАП (3 арын).

Совет эртенниң кайгамчыктыг тилдегениге (4 арын).
СЭТА-нын меделгели Англанада кайгачар коруи турары (4 арын).
Жааста байкал дугайында «Жадылгыт» жибээри (4 арын).
Уагустунуң болгаш салдыктыг хуу эскертунуя социалистик чаартыламы (4 арын).
Тайбың камгалазының эртенги комитетиниң меделгели (4 арын).

КВАРТАЛ ПЛАНЫН ХУУСАА БЕТИНДЕ КУУСЕДИР ДЭЭШ

Бистиң калбак делем Төрөөн чуртувустун бүгү ажылчы чоннары-биле калы Тываның анык үлетпүрүнүң ажилчылары чеди чыл планының баштайгы чылымын ооналданын хуусаа бетинде ажыр күүсеткен, 1960 чылдың баштайгы кварталының планын хуусаа бетинде күүседир дээш улуг сорук киришиникин амылдап турар. Чижээ, областың үлетпүр бүүдүрүлгө черлери 1959 чылда нийти продукция бүүдүрүр планын бир ай бурунгаар хуусаа бетинде 105 хуу, баранын продукцияны — 105,5 хуу күүсеткенер.

Эрткен чылын болгаш бө чылдың январьның баштайгы он хонунда бедик көргүзүлгени Кызыл хоорайны үлетпүр комбинатының, алгы заводунун, Шуурмактың рабуплетпүр комбинатының, Кызылдың маш заводунун коллективтери чеди алган. Чеди чылдың баштайгы чылдында чүк сөөртүлгенинги планын Кызыл-Мажалык АТК-ының коллективин 116 хуу күүсеткен болгаш сөөртүлгенин бот-үнеин 10 хуу чийгеткен. Улетпүрүнүң, транспорттун болгаш тулугунун мурнакчыларының хуусалаан улам өзүп турар. Кызылдың төп автосептеге мастерскалында эш Бугаринге, Ак-Довуракта «Тыва даг дугу» комбинатын тулугунда эш Кара-оолга, Кызылдың дааранылга комбинатында эш Ховратовага удурткан коммунисттик күш-ажыл бригадаларының жекигунери чеди чылдың планын беш чыл дургуунда күүседир дээш шудуру ажылдап, күш-ажылга, өөредилгениге, хууунда амдырал-чурталгалына улугер-чижээ көргүзүп, хой-ниитиниң амдыралына иденпейлиг кирип турарлар.

ССР-ниң улус ажыл-агыйы хөгжүлгенин төөгүлүг чеди чыл планының баштайгы чылдында чеди алдынтан бедик көргүзүлгө-биле чергелештир чамдык бүүдүрүлгө, тулуг, транспорт черлериниң ажылдаан улуг четиствериң ам-да барын демдегелээр черек. Шагаан-Артының, Бай-Хаактын, Чадаанын рабуплетпүр комбинаттары боттарының бүүдүрүлгө планынын эртен чылын квартал бүүрүндө чеди күүсетпейн, чавыс шынарлыг продукцияны бүүдүрүп келгенин. Облуста улуг тулуг организацияларын бирээс «Тыва тулуг» трест чыл планын чеди күүсетпейн болгаш өзөн каш объектилерин ажылдап киришиникин графикаларын үскөн. Чамдык АТК-ларда автопарканың ажылгалы эң чавыс денделде туруп турар.

Облуста мурнакчы бүүдүрүлгөлөрин бирөөнине санадып келген Элегестин шахта өргөдөли бүүдүрүлгө, тулуг, транспорт черлериниң хүн бүрүдө оксаал чокка өзүп турар хөмүр даш херегелдин четтөө хандырып турар. Чамдык бүүдүрүлгө, транспорт болгаш тулуг черлериниң ажылдаан ол четиствериң кол чылдаганын чүдөл дие ажылчыларының күш-ажылы эки организацияларында, механизацияны, техниканы бедик бүүдүрүлгүдү ажылгазын, бүүдүрүлгени четтөө механизацияларын, тулуг-жуулар ортуунда масса-политиканың ажылды чавыс денелде тургусканында болуп турар.

Коммунисттик өзү-биле ажылдаар, өөренир болгаш чурттаар деп патриоттуг динчээшкенин «Коммунист»

трестинде, Сарыг-Септин, Тожунун райүлетпүр комбинаттарында, Кызылдың туубу болгаш сүт заводтарында өзүлүг деткевейн келген. Улетпүрүнүң, транспорттун, тулугунун мурнакчыларының дуржулгазын ам-да четтөө иптөөдөп турар. Бүүдүрүлгө хуралдарына мурнакчыларын чүтлө аттарын адап каар, а бедик көргүзүлгени мурнакчы кижилер чогум канчап, кандыг арга-биле чеди алганын тодаргай илеретпейн турар.

Социалистик Күш-ажылды Маадыры, бүгү чуртка алдаржаан Валентин Гаганованың үлгүлөрүн бугулар Кызылдың №1 чүк АТК-ында септечки эш Одицев хожудайгай ажылдап турган бригаданы хуусалап алгаш, мурнакчыларың дендеинге чедирген болгаш чеди чыл планының нийти чылымын баштайгы кварталының ооналданын хуусаа бетинде ажыр күүседир, коммунисттик күш-ажыл бригадаларың бедик аддын 1960 чылда чеди алыр дээш өрөгүн амылдап турар. А дидин болгаш патриоттуг херекти кылган Л. Одицевтин мурнакчы үлгүлөрүн, оон ажылынын дуржулгазын өскө бүүдүрүлгө черлеринде амга чедир иптөөдөп калбатпайн турары хомуданчыл.

1960 чылдың баштайгы кварталында бүүдүрүлгө планын хуусаа бетинде күүседир төлөдө, чамдык бүүдүрүлгө, тулуг, транспорт черлериниң ажылдаан бар четиствериң шиптириңг чылдадыр, ажылчыларының күш-ажылы улам дээр организациастары, техниканы бедик бүүдүрүлгүдү ажылгазын, мурнакчыларының дуржулгазын иптөөдөп, социалистик чарышты калбаттыры өргөжөк чугула. Күрүнө планын чүтлө дөдүр өзөөс, харын ажыр күүседир болур аргаалар бүүдүрүлгө бүүрүндө бар. Төгүлүг чеди чыл планын хуусаа бетинде ботландыр дээш совет улустун маадырлыг демиселинге салышканын кирир төлөдө, иштин кыралыларын, аргаалары илереди тывар, бүрүн ажылдап херек.

Чеди чылдың ийги чылымын баштайгы кварталында бүүдүрүлгө, тулуг болгаш транспорт черлери боттарының планынын чүтлө сан таланы-биле өзөөс, харын шынарының талазы-биле чеди чылдың күүседир үжүрүлүг. Хамыктың мурнуна продукцияның бот-үнеин чийгетиринче, ассортиментиниң көүдөйринче хүн бүрүнүң кичээлгенин угадыларын чугула. Мону чеди алырда бүүдүрүлгө, тулуг, транспорт черлериниң ажылынын экономикаг көргүзүлгө, хандыр анализтөөр, ажылдын үчүдүн болгаш өтчөдүн бедик денелде тургузар херек.

Ажылчыларың таарымчалыг ажылдарына өргөжөк чугула бүгү байдалдарын тургузар, чиг-эт болгаш материалдар-биле бүүдүрүлгени үктелишини чокка хандыр дугайында салгы салышкын бүүдүрүлгө, тулуг, транспорт черлериниң удурткучларының кичээлгенин чүтүгү турар үжүрүлүг. 1960 чылдың баштайгы кварталының планын хуусаа бетинде күүседир дээш ажылчыларының, човачыларының, тулуг-жуулары ортуунда партияг маасса-политиканың болгаш организациаг ажылды улам күштелдери өргөжөк чугула.

СЭКП ТК-ның Пленумунун доктаалын парлаан брошюра

Күрүнениң политиктиг ном үндүрер чери СЭКП ТК-ның Пленумунун декабрь 25-те хуусалаан «Көдээ ажыл-агыйы улам ийи хөгжүлгенин дугайында» доктаалы

лын брошюра кылдыр парлап үндүрөө. Брошюра массалыг тиражтыг кылдыр парлаттынган. (СЭТА).

СЭКП ТК-ның декабрь (1959 ч.) Пленумуна Н. С. Хрущевтин чугазын брошюра кылдыр парлаан

Эш Н. С. Хрущевтин СЭКП ТК-ның Пленумуна 1959 чылдың декабрь 25-те «Көдээ ажыл-агыйы улам ийи хөгжүлгенин тургалыктарын улам долзуу-биле ажилга»

деп чугазын брошюра кылдыр парлап үндүрөө. Брошюраны Күрүнениң политиктиг ном үндүрер чери массалыг тираж-биле парлап үндүрөө. (СЭТА).

ДЫННАДЫГ

Ажылчы чоннар депутаттарының Кызыл хоорай Советиниң VII сессиясы 1960 чылдың январь 13-те келжээниң 5 шакта СЭКП хоорай-мунун болгаш хоорукүссөмүнүн ху-

раалдар залына болурун хоорай Советиниң бүгү депутаттарына Кызыл хоорай Советиниң күссөкүмү динчалдып тур. Хоорукүссөм.

БҮГҮДЕГЕ КАЙГАМЧЫКТЫГ ҮЛЕГЕР

Рязань областың көдээ ажыл-агыйының мурнакчыларына, партия, болгаш совет органның ажилдакчыларына Социалистик Күш-ажылды Маадыры атты тылсыр дугайында СССР-нің Дээди Советиниң Президиумунун ЧАРЛЫЫ

Чеди чыл планының ооналданын хуусаа бетинде күүседиринге, областың колхозтарына болгаш совхозтарына ээт бүүдүрениң 1958 чылда бодаарга 1959 чылда 3,8 катеп болгаш күрнеге ээт садарын ообака нийтин-биле 1958 чылда бодаарга 3 катеп көүдөйринге, ол ышкаш көдээ ажыл-агыйының өскө-даа продуктуларын бүүдүрениң болгаш күрнеге садарын көүдөйриниң талазы-биле чеди алган шыларантай чедишкенин дээш Ленин өрдениң болгаш «Надыр база масна» деп алдын медалды берипшан, Социалистик Күш-ажылды Маадыры атты тывыскалар болза:

1. Бегичев Сергей Владимирович — Михайловск районун Чалвае аттыг колхозунун даргазы.
2. Белокуров Самсон Илларионович — Клепиковск районунун «Чаа амдыралче төртүтүнүшкүн» колхозунун даргазы.
3. Бодорова Екатерина Сергеевна — Рязань районун «Кызыл тук» колхозунун зоотехниги.
4. Говорушин Василий Степанович — Рыбовск районун Ленин аттыг колхозунун даргазы.
5. Дьянов Михаил Иванович — Спаск районунун «Россия» колхозунун даргазы.
6. Дюаев Николай Васильевич — Шацк районунун Сталин аттыг колхозунун даргазы.
7. Жижов Иван Алексеевич — Ново-Деревенск районун «Прожектор» колхозунун даргазы.
8. Жуков Виктор Петрович — Ражск районунун «Ленин оруу» колхозунун даргазы.
9. Захаров Павел Иванович — Рязань районун «Кызыл тук» колхозунун даргазы.
10. Зеленов Алексей Федорович — Кадомск районун «Октябрь 13 чылы» колхозунун даргазы.
11. Набанов Николай Назарович — Сасовск районунун бириг секретары.
12. Киришин Алексей Дмитриевич — Рыбовск районун Буйбышев аттыг колхозунун даргазы.
13. Косарев Николай Николаевич — Кадомск районун «Малчын» колхозунун даргазы.
14. Кузнецова Мария Ефимовна — Спаск районун «Таарачын күш-ажыл» колхозунун даргазы.
15. Лисанов Иван Максимович — Ижевск районун «Октябрьның херээ» колхозунун инек кадрчысы.
16. Марфин Павел Андреевич — СЭКП-ниң Спаск райкомунун бириг секретары.
17. Маторина Наталья Афанасьевна — СЭКП-ниң Сасовск райкомунун бириг секретары.
18. Миралюбов Борис Сергеевич — ажылчы чоннар депутаттарының Ерахтурск район Советиниң райүкүссөмүнун даргазы турган, ам СЭКП-ниң Ерахтурск райкомунун бириг секретары.
19. Петрова Мария Григорьевна — Милославск районун «Большевик» совхозунун хаван ажылының бригаданын бригадири.
20. Пушарев Андрей Васильевич — СЭКП-ниң Милославск райкомунун бириг секретары.
21. Романов Александр Федорович — Старожилевск районун Ленин аттыг совхозунун директору.
22. Румянцева Иван Владимирович — СЭКП-ниң Саравск районунун бириг секретары.
23. Савочкина Мария Сидоровна — Саравск районун «Ильичиниң тураскалы» колхозунун хаван-баран фермазынын өргөкчиси.
24. Союстов Федор Иванович — Кораблинск районун «Кадмыр болгаш масна» колхозунун даргазы.
25. Субочев Василий Васильевич — Ерахтурск районун «Чаа амдырал» колхозунун даргазы турган, ам ажылчы чоннар депутаттарының Ерахтурск район Советиниң күссөкүмүнун даргазы.
26. Суучгов Андрей Васильевич — Шацк районун «Бурингаар» колхозунун даргазы.
27. Тарасов Григорий Сергеевич — СЭКП-ниң Шацк райкомунун бириг секретары.
28. Тюлина Екатерина Давыдовна — Пителинск районун «Кызыл тук» колхозунун сүт-баран фермазынын өргөкчиси.
29. Федулов Павел Бузынич — Ижевск районун «Большевик» колхозунун даргазы.
30. Цибилова Татьяна Андреевна — Саравск районун «Ильичиниң тураскалы» колхозунун хаван-баран фермазынын өргөкчиси.
31. Ципланов Михаил Владимирович — СЭКП-ниң Шилевск райкомунун бириг секретары.
32. Шувалова Анна Ивановна — Рязань районун «Кызыл тук» колхозунун саанчысы.

ССРЭ-ниң Дээди Советиниң Президиумунун Даргазы К. ВОРОШИЛОВ.
ССРЭ-ниң Дээди Советиниң Президиумунун Секретары М. ГЕОРГАДЗЕ.
Москва, Кремль
1960 чылдың январь 8.

Партия бисти улам сорук киририп турар

Сорук киришин-биле Коммуналчыларның хүлээлгелери

Көдээ ажыл-агыйы улам ийи хөгжүлгө хөмчөөдөр дугайында үктелип чугула айтырыларын шиптирлөөн СЭКП ТК-ның декабрь Пленумунун чарларынын Чаа-Хөл районунун ажылчы чоннары политиктиг болгаш күш-ажылчы улуг көдүрүлгүшүн-биле тынжып турарлар.

Эрткен чылын бодумга быжылгалаттыган 60 төрүт инектерден 60 бызаалары бүрүтү-биле алгаш доктурган кижик мен. Чылдың ийги чартында колхоз баштаар чери мени хой кадарчымаңга кириген. Пленумунун чарларынын тынжышпаша, Чөөн-Хемчик районун «Октябрь 30 чылы» колхозунун хойжуу, Социалистик Күш-ажылды Маадыры О. Лопсаңчалтын дуржулгазын эдербешан, 1960 чылда 100 баш төрүт хойлардан 130 баш хураганнарын алырын хүлээдим — деп, хойжу эш Г. Комбужал чугаалаан.

«Бурингаар» колхозун колхозчулары Пленумунун материалдарын баа-ла улуг көдүрүлгүшүн-биле тынжып турар. Колхозтун мурнакчы саалчылары Орустаар, Артын олар эрткен чылын бир саар инектен ортума-биле 1200—1300 кг сүтү саап алгаштар. Пленумунун материалдарын тынжышпашан, олор бө чылдын саар инек бургузуден 1500—1600 кг сүтү саап алырын хүлээнгенер.

Сектеге-техника станциялыга болуп эрткен хуралга Пленумунун материалдарын тынжышпашан, механизаторлар чаксы тарыллага тракторларың болгаш көдээ ажыл-агыйынын машиналарынын септелгени бө чылдың февральды 22-де бүрүн дозарын хүлээнгенер.

Колхозтун хову бригаданын ажыл-ишчилери СЭКП ТК-ның декабрь Пленумунун шиптирлеринге улам сорук кирип, бө чылдың чаксы тарыллага белекел ажылдарын чорудуп турар. Олар тараа культуларының үргезин бүрүнү-биле чажар шынарына чеди арылган болскаан. Шүнтү 250 тонна кызыл-тас, 160 тонна сула, 20 тонна чиге-тараа болган 40 тонна арбай арылгатынган.

Тайдя районун Сталин аттыг колхозунун хоочун хойжуу Оюл Ланзын СЭКП ТК-ның декабрь Пленумунун «Көдээ ажыл-агыйы улам ийи хөгжүлгө дугайында» доктаалы «Шың» солуна парлаттынган үнү кеири билек-ле тынжып номчаш, улам сорук киришиникин ажилдап турар. Ол, эрткен чылын бодунун кадалыга турган 555 төрүт хон кыштан меңди ажыргаш оларын 567 хураганын меңди ажаап алган. Хой бүрүтүндө 2,8 кг дүктү кыргаш, болугна иштиниз-биле 1900 күш-хүңү ажылдап алган.

Ол ажылга колхозчулар Арачча, Дырбылдай, Кенгер олар өзза иленикпей киришкенер. Ам тараа шөлүн чедишчилер ажылдар чоруп турар.
М. НАВАА-САРЫГ,
«Шың» корреспонденти.

РАЙПО МАСТЕРСКАЯЗЫ

Барыш-Хемчик районунун даараныкта мастерскаязы (эргелекчи эш Хунапай) он ажы-ла даараныкчылар...

рудары-биле кады партияны даараныкчы удегерлик кууседип, райпо чамында агитколлективтин 30 ажы агитаторларын удуруп турарын демдегээр херек.

Чаа мастерская

Каз-Хем районун «Совет Тыва» колхозунун чазаныкта мастерскаязы моон мурунда ажыл кылырынга кандыг-да таарымча чок турган.

СЭКП ТК-ның болгаш ССРЭ-ның Министрлер Чөвүленинч доктаалын амдыралга боттандырар дээш, бугуруп ундурп турар продукциянын шынарын улам экижидер, оларнын бот-уезин чингедир, чонону негеделинге таарымша чүгле бедик шынарыг херекселерин бугу-рер дээш чазаныкчылар ында кызым ажылдап турар.

Колхозтарда тудуг

Чөөн-Хемчик районунун колхозтары тудуг ажылынын талазы-биле чамдык тодаргай хемчеглерин ап чорутканынын түнелинде 1959 чылдын тудуг планын ажыг куусеткен, ылаалга чуртталга бажынары тудуларнын планын 118 хуу, мал кажааларнын — 100 хуу, ол ышкаш культура-амдыралдык болгаш бугу-рүлге тудуларнын планын ажыг куусеттинген.

колхозтарнын суурлары чүгле районда эвес, харин областа өн көрүштүг чараш суурларга санаттырып турар.

Колхозчуларнын культура амдыралын экижидип, оларга эки шынарлык стол, сандай болгаш оон-да еске бажын эг-херекселдери кылырынын планы база-ла эки боттанган. Чеди чылдык баштайгы чылы 1959 чылда моон мурунда туттунган эрги кырма, кладовка чок турган бажынарын кырышап, кладовкааны тудужуларнын чедишкени болур. Тус-тус колхозтарнын суурларында четчир санныг арылганын бажынарын туткан.

Устунде айткан чедишкенин-биле кады районун чамдык колхозтарнын тудуг ажылында чет-пестер база бар. «Хорум-Даг» болгаш «Октябрьнын 30 чылы» колхозтарда нити тудуларнын шынары куду, доозулан тудуларнын хүлээп алырынын тускай актызын тургуспайн турар. Тудугуну даш, самаан, туйбуу дөн ышкаш материалдарын четчир санныг белеткевин турарындан тудуг ажылы хожудап турар.

ФИЗИКА БАШКЫЗЫ

Башки Владимир Иванович Данилейко Кызылдың № 3 школазында беш чыл ажылдап турар. Бо үениң дургузунда ол, школа коллективинин хүдүткелин чаалап ал шыдаан. Башкылап турар эртемин солун, бедик деңгээлди эртирпиг турардан өөреникчилерини физикага сонуургалы ултурган. Чурунта: В. Данилейконун физика кичээлин эртирпиг турары.

Фото В. Чапайкинни

Редакцияга ЧАГААЛАР

Ынчаар ажылдап болур бе?

Школаларнын өөредилге-кижииндеги ажылы экижидеринге районнарда педагогика кабинеттери уагуу дуузалык болур. Ындыг турбуле Чаа-Халде ында кабинет багай ажылдап турар.

Чөөн. Ол ону ажылдап алгаш, Чаа-Хал ортумак школазынын 5 «а», «б» класстарыга орус дыл башкылап киришкен, а октябрынын бирде районун аныктарынын кежеки школазын «ажыттына бээрге, ол үр-дла бодинайы анаа база орус дыл башкылаарын бодунга хүлээп алган. Үе-шаптар шак ынчаар бир чылдагыны ында. Ол кабинет, ооң эргелекчини школаларга өөредилге талазы-биле практиктик дуза көргүсөйин турар.

Эртен өөредилге чылынын дургузунда ол кабинеттик эргелекчинге 3 кижик содушкан. Олар Ан-Турт, Булуң-Терек школаларына хыналда кылбаан, башкыларынын ажылынга сүме кадар, дуза чедире-ри-биле оларын кайзынга-даа чор-баанар. Олар чүгле школалардан өй-өиде медээлер хүлээп ап, теле-фон-биле айткышкын бөринге өй-лежин турда-ла өөредилге чылы до-озулган.

Педабинееттик амгы үеде байдал өркен чылдан дорайтаан. Бо чылдык сентябрьда райкууском ка-бинеттик эргелекчинге эш Менде-бекованы хүлээп алган. Чаа эрге-лекчи ажылын хүлээп ап, нити байдал-биле таныжып турда-ла сен-тябрьнын бирги чартык доозулган.

Ол аразында райкуускомунуң ууз өөредилгенин талазы-биле инспек-тору А. А. Антонов бугун чартык айда өөренири-биле Москваже чо-рупкан, а инспектор эрге-хүдээге бүрүн-биле эш Мендебеговага шил-

де-ла хой түнүгү ашканы азы-бүрү херекселдер садары-биле төтөгөл турары кончуг хомуданчыг. Ынчаарга эртен 1959 чылдын күзүнде Кызылдың чуртакчыла-рындан инспектор садип алыры-биле 3 кижик чорутулушаан, олар-биле кады 3 аътты машинага салгаш Кызылче чоттадыккан. Орукка чо-руп турда аъттар машинада аң-дары берген, ооң түнелинде 3 аъттык бирөөн өлгөн. Чорутка колхозчулар Кызылда кээрге, инек садарына тускайлаау ашканы кол-хоз баштаар чери шилчипкен бол-ган. Олар дедир чорутуу журга та-варышкан. Колхозтан ашканын шил-чиптирип алган, катап чедип ке-лирге, ол уудада садип алып инек-тер чок болган.

В. ДОРЖУ.

Нитиниң хөрөнгизин камгалаар

Барыш-Хемчик районун «Боль-шевик» колхозунун баштаар чери, ревизия комиссиясы нитиниң өн-чү-хөрөнгизинин талазы-биле элөөн бугулууча чүдүлдерин билги тура-ла кандыг-даа нитиниң хемчеглер албайн турарына колхозчулар та-арышпайн турар.

Ол бүгү шын эвес үтүгелдигер колхозтун экономиктиг шыдалын кошканды, кээде ажыл-агый эргели-нин Уставынын негелделеринге дүтүшпейн турар.

Устунде чүдүлдерин бадыткаар мындыг фактылар бар. 1958 чылда хойдан кыргыттылган 1000 кг дү-түк барган чериниң балдинейи барганы чыл санаашканында иле-рөөн. Ис чок «чиде» берген дүктүң ортумак эрээ 28.000 рубль чедип турар. Ол дүктү 1959 чылдын дур-гузунда үчүткә кирибейн, утпуккан турганын бодарга, колхозтун уду-рукчулары ол дугайында билдир болгаш буруулуларын камгалар тур-дыр деп чугаа колхозчуларнын аразында чоруп турар. Оон ангыда колхоз чыл санында-ла азы-бүрү транспорт херекселдерин садип ап турар-даа ол дугайында бадыткаар кандыг-даа ат-данымдык документ чок. Ооң ужурунда чакы, күскү-ниниң түлүк ажыл үезинде херексел чок деп колхоз деведен үнер чорук чанчыл болган. Колхоз чыл саны-

да-ла хой түнүгү ашканы азы-бүрү херекселдер садары-биле төтөгөл турары кончуг хомуданчыг. Ынчаарга эртен 1959 чылдын күзүнде Кызылдың чуртакчыла-рындан инспектор садип алыры-биле 3 кижик чорутулушаан, олар-биле кады 3 аътты машинага салгаш Кызылче чоттадыккан. Орукка чо-руп турда аъттар машинада аң-дары берген, ооң түнелинде 3 аъттык бирөөн өлгөн. Чорутка колхозчулар Кызылда кээрге, инек садарына тускайлаау ашканы кол-хоз баштаар чери шилчипкен бол-ган. Олар дедир чорутуу журга та-варышкан. Колхозтан ашканын шил-чиптирип алган, катап чедип ке-лирге, ол уудада садип алып инек-тер чок болган.

С. ЛАСКОРН.

Кукуруза силозун чөп ажыглаар

Өвүр районун «Торгалыг» колхо-зуниң кукуруза өстүрер талазы-биле комсомолчу-аныктар эвенозу эртен чылын 70 гектар шөлге кукуруза тарааш, ооң гектар бүрүзүндө ор-тума-биле 380 центнер ногаан мас-саны ажаап, ону «ай-шаанда» силос-таан.

Чөөн. Ол ону ажылдап алгаш, Чаа-Хал ортумак школазынын 5 «а», «б» класстарыга орус дыл башкылап киришкен, а октябрынын бирде районун аныктарынын кежеки школазын «ажыттына бээрге, ол үр-дла бодинайы анаа база орус дыл башкылаарын бодунга хүлээп алган. Үе-шаптар шак ынчаар бир чылдагыны ында. Ол кабинет, ооң эргелекчини школаларга өөредилге талазы-биле практиктик дуза көргүсөйин турар.

Колхозтун инспектери ам бызаалап турар. Оларга чер одарындан еске неمهде чемнерин бербейн турар. Ын-чаарга кукуруза силозун саар инек-

терге ам-даа бербейн турарындан чаа бызаалаан инспектерин суду чер ал-байн турар. Колхоз 1958 чылда 144 центнер силосу өй-шаанда ажылдып ажыглаваанындан ук силос чылдык үрелген болгай. Ынчаарга эртен чылдын ол часты-ларын катаптапайн, онгарларда салдылган кукуруза силозун доп-ло-раан уштуп, саар инспектерге чиртип, ону чөп ажыглаары чугула.

М. МОНГУШ.

Парлаттынмаан чагааларнын изи-биле

Былдык АТК-ын Кызыл хоорай биле Элегес-Асынга автобустар арты-жылганын доктааттынган шагын үрел, чамдык автобустарын чолла-уурлар чортууа чоттуп шагындан эрте чорупкан, пассажирлерини кааптарын Ю. Доржу редакцияга бижээ.

Ферма ажылдакчыларынын орту-зунга масса-политиктиг ажылды экижидер, почта тардылганын ам-ажылы моон сонгар таарыш-тыр тургузар дугайында боттут хем-чеглер алыры негеттинип турар.

СИРДАН.

„Алдан-маадыр“ колхозта

Колхозтун тудуг бригадалык бо чылдын тудуунга 6 муң кубометр ышкы белеткээр, бо талазы-биле 42 аътты 53 кижик ажылдап турар.

Бригаданың кижигүнеринде М. Холчүкөй, О. Ооржак, Б. Монгуш ышкы, ажыл нормазын хүн бүрү 125—150 хуу чедир кууседип ту-рарлар хөй.

жын белеткеп турар аныктар эве-нозу ам 200 ажыг кубометр топкак-ты хап тургускан. Артан 400 кубометр ышкы явары айда доозар дээш эвено социаликтик чарышты калбартак ажылдап турар.

ПОЧТАЧЫ-АГИТАТОР

Чөөн-Хемчик районун «Большевик» колхозунун почтачы Монгуш Матпаккай 1952 чылдан эгелеп, колхозчу ажыл-ишчилерин, кээде интеллигенциянын чыгылгаларын, чагаа-бижикте-рин чедирип келген. Бо аразында Матпаккайнын адынга хомудал турбаан, харин ону мактап кел-ген.

Амгы үеде Чөөн-Хемчик районун колхозчу тудужулары 1960 чылдын тудуларынга херекселер тудуг мажынын белеткевин дурган темби-биле чорудуп турар. Бо хүниңде нити-биле 400 хире колхозчулар ышкы белеткевинде ажылдап турар. Тудуг мажынын өөрүтүлгезинде колхозтардан 141 аътты, 12 автома-шинаны, 4 тракторну доктаамал быжыглаан. Районун «Коммунизм-че орук», «Большевик» болгаш оон-да еске колхозтары тудуг мажын белеткээр-биле чөргөштор бо чылдын планын тудуларын тудуп эгелөөнер.

Х. ОНДАР, райкуускомунун тудуг кылдызын эргелекчи.

ТУКТУ САЛБАС БИС

Бистин тудужуларымыс еске-даа малдарга кажааларын четчир санны-биле туткан болгаш хову тур-далганы, малчынар кыштагалары сентябрь талазы-биле эвөөш эвес ажылдарын кылган.

Аргель баштаар чери болгаш колхозта партия организацианын талазындан биске уагу дузаны көргү-зүп турарын тудуг ажылдарын үзүк-тел чок чорудар арарын берген. Ылаалга тудуг материалдарын белеткээринге кол кичээлгеин салып турар. Кышкы үеде ол ажылга хо-ж бригадалык ажылдакчыларын калба-биле кириштирип турар.

Чөөн. Ол ону ажылдап алгаш, Чаа-Хал ортумак школазынын 5 «а», «б» класстарыга орус дыл башкылап киришкен, а октябрынын бирде районун аныктарынын кежеки школазын «ажыттына бээрге, ол үр-дла бодинайы анаа база орус дыл башкылаарын бодунга хүлээп алган. Үе-шаптар шак ынчаар бир чылдагыны ында. Ол кабинет, ооң эргелекчини школаларга өөредилге талазы-биле практиктик дуза көргүсөйин турар.

Эртен чылдын тудужулары артын чылдын Чыргакы болгаш Чыраа-Бажы суурларда 2 чаа электрос-танцияларын туткан. Тудужулар орук тудуунга база-ла идеялеинг ажылдаанар. Тудуг бригадалык күжү-биле Чыргакы кижидир элөөн каш черлерде 6 уагуу Аву-рүлгелерин кылган. Чеди чылдын баштайгы чылы—1959 чылда колхозчу тудужуларын кылган кол-кол ажылдарын көргүсөргө мындыг-дыр.

Тудуг ажылдарын үзүктел чок чорударын хандырып турар чүгү-болза биске ийи пилораманың үзүк-

тел чок ажылдап турарында бо-лур. Пилорамаларга эртен чы-лын нити-биле 1500 кубометр ажыг ышкы дилдирген. Уагу-уагу тудуларын дөрбөлчөйин дилдирген ыштар-биле тудуу турарымыс колхозка эвөөш эвес оруганын берген болгаш күш-ажылдын бугуручу-лугу бедиктен. Бир эвес тудуг мажын анаа чонор болза оон хөй чоң-гү үнер, а дилдирген ыштардан үнгөн хыртычтарын кладовка бол-гаш кажаа кылырынга ажылдап бо-лур. Чыраа-Бажында уагу пилора-маның ажылдакчылары эштер Д. Бичен-оол, О. Белекей олар анаа кызымаккай ажылдап, хүнде 8—12 кубометр ышкы дилер нормазын 16—20 кубометр чедир кууседип кел-генер. Ынчаарга олар эртен чы-лын муң ажыг кубометр тудуг мажын дилдирген.

Чылдын үшкү кварталыга чедир тудуг талазы-биле эки көргүзүлгө дээш СЭКП обкомунун болгаш об-ла куускомунун колхозтарда тудуг бри-гадаларынын аразында шилчирп Кы-зыл түтүн бажымы-биле тудуп кел-ген. Чеди чылдык ийини чылы—1960 чылда ол тукут база-ла сал-бас дээш бистин тудужуларымыс күженишкенин ажылдап турар.

Бо чылын бистин мурунувуста уагуу соругдалар салдылган. Бистер 1960 чылда колхоз суурунга 5—6 салдыгы үзүктел чок ажылдар уагуу магазини, 500 олуттук клуб-ту, 30 чуртталга бажынарын база бугурулге болгаш культура-амы-дыралдык оон-даа еске туду-ларын кылыр хүлээлгели бис. Колхозчу суурну чагайжыдарынын талазы-биле база-ла эвөөш эвес ажыл-дар көрдүгөн. Ынчаарга бо бүгү тудулуларга 3500 кубометр тудуг мажын белеткээр көрдүкүп турар.

Бо хүниңде тайгада 50 аъттар-лы 100 ажыг кижик ышкы белетке-линде ажылдап турар. 2 муң кубометр ажыг тудуг мажыг кестинге болгаш ооң хөй кезин тудуг шөдө-ринде дүжүртүнгөн. Ышкы сөөртү-гезинде принциптин ийи машина док-таамал ажылдап турар.

М. САНЧЫЖАП, тудуг бригадалы.

Бистин тудуг бригадалымыс 1959

